

**TREČIOSIOS EUROPOS KONFERENCIJOS SVEIKATOS
STIPRINIMO MOKYKLOSE KLAUSIMAI
„GERESNĖ MOKYKLA – SVEIKESNĖ MOKYKLA“
VILNIAUS REZOLIUCIJA**

2009 m. birželio 17 d.

TREČIOSIOS EUROPOS KONFERENCIJOS SVEIKATOS STIPRINIMO MOKYKLOSE KLAUSIMAI „GERESNĖ MOKYKLA – SVEIKESNĖ MOKYKLA“ VILNIAUS REZOLIUCIJA

2009 m. birželio 17 d.

Ivadas

Švietimą ir sveikatą sieja bendri interesai. Šių interesų suderinimas leidžia mokykloms turėti geresnes mokymosi, mokymo ir darbo vietas. Sveikatą stiprinanti mokykla yra tokia mokykla, kurioje įgyvendinamas tam tikrą struktūrą ir sistemą turintis visų mokinių ir mokytojų bei kito personalo sveikatos, gerovės ir socialinio kapitalo plėtojimo planas. Sveikatą stiprinančios mokyklos pateikia įrodymų apie mokyklų bendruomenių sveikatos ir gerovės pagerėjimą. Mokykla, būdama bendruomenės, kurioje ji yra, dalis, gali padėti sumažinti skirtumus sveikatos srityje. Lemiamą reikšmę turi bendradarbiavimas su kitomis svarbiomis politikos sritimis, pavyzdžiui, jaunimo, socialine ir aplinkos apsaugos politika bei darniąja plėtra.

Jaunų žmonių pareiškimas

Mes, jaunesni konferencijos dalyviai, darome išvadą, kad yra problemų, kurias galime patys išspręsti, ir yra problemų, kurias sprendžiant mums reikalinga suaugusių žmonių pagalba.

Mes pabrėžiame, kad tikra sveikata yra visapusiška sveikata, reiškianti dvasinę ir fizinę pusiausvyrą, švarią aplinką ir bendras žmonių pastangas, gerą poilsį ir subalansuotą mitybą. **Mes norime**, kad mokyklų vadovai, mokytojai ir mokiniai siektų sukurti sveikesnę ir geresnę visuomenę, mąstančių apie dabartį ir ateitį. Mes norime, kad mokyklų aplinkoje būtų daugiau žalumos. Mes norime bendradarbiauti su kitų šalių mokiniais, daugiau diskutuoti su mokslininkais ir politikais apie mūsų problemas. Mes norime daugiau praktinės ir pažintinės veiklos sveikatos stiprinimo klausimais bei ekspertų patarimų kaip elgtis stresinėmis situacijomis.

Mes manome, kad, remdamiesi visumine (holistine) sveikatos samprata, sugebėsime įveikti sveikatos problemas, įskaitant valgymo sutrikimus ir poilsio stoką, sustiprinsime visuomenę ir šalį, kurioje gyvename.

Mes tikime, kad būdami aktyvūs, padėdami skurstantiems, tikėdami tuo, ką darome, bendradarbiaudami su mokytojais ir kartu gerindami bei gražindami mūsų mokymosi aplinką, galėsime gyventi sveikiau ir laimingiau.

Mes galime ir privalome sveikiau gyventi patys parodydami, kaip nuostabu būti sveikam, aktyviam ir pozityviam. Mes stengsimės įtikinti tėvus būti aktyvius ir dalyvauti sveikatos stiprinimo veikloje.

Tarptautinis, nacionalinis ir regioninis lygmuo

Mes, konferencijos dalyviai, remdamiesi konferencijos diskusijomis, kreipiamės į vyriausybes, nevyriausybes ir kitas organizacijas tarptautiniu, nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu, kad jos:

1. Priimtų ir išplėtotų sveikatą stiprinančios mokyklos idėjas kaip mokyklos raidos dalį.
2. Užtikrintų ilgalaikę paramą įgyvendinant tarptautinę, nacionalinę ir regioninę politiką bei strategiją, kartu skirdamos pakankamus išteklius ir pajėgumus.
3. Pripažintų, kad planavimas, stebėseną, vertinimas ir vaikų bei jaunimo dalyvavimas yra būtini įgyvendinant kompleksinę, realiai įgyvendinamą sveikatą stiprinančios mokyklos programą.
4. Skatintų švietimo, sveikatos ir kitų darbuotojų nepertraukiamą kvalifikacijos tobulinimą.
5. Plėtotų ir remtų sveikatą stiprinančių mokyklų tarptautinę, nacionalinę ir regioninę koordinavimo ir komunikacijos infrastruktūrą.
6. Aptartų įveiktus etapus ir pasidalintų pasiektais rezultatais.

Mokyklos lygmuo

Mes raginame visus mokyklų bendruomenių narius (įskaitant mokinius, tėvus, mokytojus ir kitus darbuotojus, administraciją bei mokyklų tarybas) pasinaudoti galima parama siekiant:

1. Įdiegti, įtvirtinti ir toliau plėtoti sveikatą stiprinančios mokyklos idėjas, įtraukiant jas į darniąją mokyklų plėtrą.
2. Įtraukti į veiklą visus mokyklų bendruomenių narius ir partnerius iš kitų organizacijų.
3. Atsiduoti veiklai bei pasirūpinti reikiamais ištekliais ir kompetencija.
4. Skatinti nepertraukiamą darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą.
5. Užtikrinti, kad vaikai ir jaunas būtų aktyviai įtraukti į sprendimų priėmimo procesą ir visus programinio planavimo etapus.
6. Aptarti įveiktus etapus ir pasidalinti pasiektais rezultatais.

Konferencijos ištakos

Pirmojoje Europos sveikatą stiprinančių mokyklų konferencijoje, kuri įvyko 1997 m. Salonikuose, Graikijoje, buvo apibrėžti pagrindiniai sveikatos stiprinimo mokyklose principai: kiekvienas vaikas ir jaunas žmogus turi teisę į išsilavinimą, sveikatą ir saugumą, taip pat lavintis sveikatą stiprinančioje mokykloje.

Antrojoje sveikatą stiprinančių mokyklų konferencijoje 2002 m. Egmonde, Nyderlanduose, buvo pabrėžta švietimo ir sveikatos sektorių partnerystės svarba. Egmondo darbotvarkė – tai priemonė, padedanti įgyvendinti ir plėtoti sveikatos stiprinimo principus mokyklose.

Trečioji Europos sveikatą stiprinančių mokyklų konferencija „Geresnė mokykla – sveikesnė mokykla“ vyko Vilniuje, Lietuvoje, 2009 m. birželio 15–17 dienomis. Jos tikslas – žengti kitą žingsnį stiprinant sveikatą Europos mokyklose tarpžinybinio ir tarptautinio bendradarbiavimo pagrindu. Konferencijoje aktyviai dalyvavo jaunas. Jie keitėsi idėjomis ir dirbo kartu, siekdami, kad jų mokykla taptų geresne mokymosi ir darbo vieta.

Sveikatos stiprinimas Europos mokyklose

Europos tinklas „Mokyklos – europiečių sveikatai“ (MES tinklas) turi tvirtą pagrindą. Jo pirmtakas, Europos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklas (ESSMT), buvo įkurtas 1991 m. Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regioninio biuro, Europos Tarybos ir Europos Bendrijos pastangomis siekiant kurti ir toliau plėtoti sveikatą stiprinančių mokyklų veiklą. MES tinklui priklauso 43 valstybės.

MES tinklas remiasi pozityviaja sveikatos ir gerovės koncepcija, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija ir Europos Tarybos Europos konvencija dėl vaikų teisių įgyvendinimo.

MES požiūris į sveikatos stiprinimą grindžiamas penkiomis esminėmis vertybėmis ir ramsčiais.

Esminės vertybės

Teisingumas

Sveikatą stiprinančios mokyklos užtikrina visiems vienodą teisę pasinaudoti visomis švietimo ir sveikatos galimybėmis. Perspektyvoje tai turi reikšmingos įtakos mažinant sveikatos netolygumus ir gerinant mokymosi visą gyvenimą prieinamumą ir kokybę.

Darnumas

Sveikatą stiprinančios mokyklos pripažįsta, kad sveikata, švietimas ir darni plėtra yra glaudžiai tarpusavyje susijusios sritys. Mokyklos veikia kaip akademinio mokymosi centrai. Jos remia ir kuria atsakingą ir teigiamą požiūrį į mokinių ateities vaidmenį visuomenėje.

Sveikatą stiprinančios mokyklos geriausių rezultatų pasiekia tada, kai savo pastangas ir pasiekimus įgyvendina sistemingos ir ilgalaikės, bent jau 5–7 metų, veiklos pagrindu. Švietimo ir sveikatos rezultatai dažniausiai pastebimi praėjus ilgesniam laikotarpiui.

Įtrauktis

Sveikatą stiprinančios mokyklos pasižymi įvairove ir užtikrina, kad mokyklų bendruomenės, visi jų nariai jaustų tarpusavio pasitikėjimą ir pagarbą. Svarbią reikšmę turi geri santykiai tarp mokinių, tarp mokinių ir mokyklos darbuotojų bei tarp mokyklos, tėvų ir kitų mokyklos bendruomenės narių.

Įgalinimas ir veiklos kompetencija

Sveikatą stiprinančios mokyklos suteikia vaikams, jaunimui, mokyklos darbuotojams ir visiems kitiems mokyklos bendruomenės nariams galimybę aktyviai dalyvauti nustatant su sveikata susijusius tikslus ir imtis veiklos juos įgyvendinant mokyklos ir bendruomenės, kurioje yra mokykla, lygmeniu.

Demokratiškumas

Sveikatą stiprinančios mokyklos remiasi demokratinėmis vertybėmis ir skatina naudotis savo teisėmis bei priimti atsakomybę.

Ramsčiai

Visuminis požiūris į mokyklą

Egzistuoja nuoseklus mokyklos politikos ir praktikos ryšys, kurį tais pačiais aspektais suvokia ir pripažįsta visa mokyklos bendruomenė šiose srityse:

- dalyvavimu ir veikla grįstas požiūris į sveikatos ugdymą bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiose programose;
- mokinių požiūrio į sveikatą ir gerovę paįsėjimas;
- sveikos mokyklos politikos plėtojimas;
- mokyklos fizinės ir socialinės aplinkos puoselėjimas;
- gyvenimo įgūdžių kompetencijos ugdymas;
- veiksmingų ryšių tarp namų ir bendruomenės sukūrimas;
- teikiamų sveikatos paslaugų prieinamumą gerinimas.

Dalyvavimas

Sveikatos stiprinimo veiklos veiksmingumą mokyklose lemia mokinių, darbuotojų ir mokinių tėvų prasmingas įsitraukimas ir dalyvavimas, ugdantys priklausymo mokyklos bendruomenei jausmą.

Švietimo kokybė

Sveikatą stiprinančios mokyklos remia geresnius mokymo ir mokymosi procesus. Sveiki mokiniai geriau mokosi, sveiki darbuotojai geriau dirba ir patiria didesnę pasitenkinimą darbu. Pagrindinis mokyklos uždavinys – siekti kiek įmanoma geresnių mokymosi rezultatų. Sveikatą stiprinančios mokyklos remia mokyklą, siekiančią švietimo ir socialinių tikslų.

Įrodymai

Europoje sveikatos stiprinimas mokyklose grindžiamas egzistuojančiais ir naujais mokslo tyrimais bei įrodymais, pabrėžiančiais efektyvius sveikatos stiprinimo būdus ir praktiką tiek atskirose temose (pvz., protinė sveikata, mityba, narkotinių medžiagų vartojimo prevencija), tiek apskritai visos mokyklos kompleksinėje sveikatos stiprinimo veikloje.

Mokyklos ir bendruomenės

Sveikatą stiprinančios mokyklos yra bendruomenių, kuriose yra mokykla, dalis. Jos remia mokyklos ir bendruomenės bendradarbiavimą, yra aktyvios stiprinant socialinį kapitalą ir sveikatos raštingumą.